

Valtiovarainministeriö / Vero-osasto

valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Hankkeen VM004:00/2020 lausunto

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LISTAAMATTOMIEN OSAKEYHTIÖIDEN HENKILÖSTÖANTIEN VEROTUSTA KOSKEVAKSI SÄÄNTELYKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan verovelvollisen merkityksessä osakeannissa työnantajan toimivan Euroopan talousalueella sijaitsevan listaamattoman osakeyhtiön uusia osakkeita veronalaista ansiotuloa muodostuisi siltä osin kuin merkintähinta alittaisi varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain mukaisesti yhtiön osakkeelle lasketun yhtiön nettovarallisuuden perustuvan matemaattisen arvon. Nettovarallisuus laskettaisiin viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen perusteella ja sitä oikaistaisiin yhtiöön sijoitettujen ja ulos nostettujen varojen osalta. Edun tulisi olla henkilöstön enemmistön käytettävissä.

Säännöstä ei sovellettaisi siltä osin kuin verovelvollisen, hänen perheenjäsenensä tai heidän yhdessä omistamansa osuus suoraan tai välillisesti ylittää kymmenen prosenttia yhtiön osakkeista tai vastaavan osuuden yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Yhtiön tulisi merkintähetkellä harjoittaa elinkeinotoimintaa, olla säännöllisesti palkkaa maksava työnantaja sekä kuulua ennakkoperintärekisteriin.

Keskuskauppakamari esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Ehdotetun sääntelyn tavoitteet

Ehdotetun sääntelyn tavoitteena on luoda selkeä ja ymmärrettävä malli, joka tarjoaisi työntekijöille verotuksellisesti edullisen mahdollisuuden merkitä työnantajayhtiön osakkeita henkilöstöannissa. Muutoksen tavoitteena on edistää listaamattomien yhtiöiden mahdollisuuksia sitouttaa henkilöstöä ja selkeyttää osakkeen arvostamiseen liittyviä haasteita henkilöstöanneissa. Esitysluonnoksessa todetaan, että nykytilanteessa työntekijän merkityksessä osakkeita ansiotulona verotettava etu on voinut muodostua hyvin korkeaksi, vaikka työntekijä ei ole tässä vaiheessa saanut osakkeista rahamääräistä suoritusta.

Keskuskauppakamari pitää ehdotetun sääntelyn tavoitteiden toteutumista tärkeänä.

Keskeiset määritelmät

Esitysluonnoksen s. 10 mukaan sääntely koskisi listaamattomia osakeyhtiöitä, joihin pidettäisiin muita osakeyhtiöitä kuin TVL 33 a §:ssä määriteltyjä julkisesti noteerattuja osakeyhtiöitä. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan sääntely koskisi siten myös listattujen emoyhtiöiden listaamattomia tytäryrityksiä. Tämä olisi hyvä täsmentää hallituksen esityksessä.

Samassa kohdassa todetaan, että edellytyksenä sääntelyn soveltumiselle olisi, että etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä. Edellytys vastaisi TVL 66 §:n 1 momentin mukaista edellytystä ja sitä tulkittaisiin vastaavalla tavalla. Verohallinnon ohjeessa ”Työsuhteeseen perustuvan osakeannin verotus”¹ todetaan, ettei henkilöstön enemmistöä ole määritelty TVL 66 §:n 1 momentissa eikä lain esitöissä. Ohjeen mukaan henkilöstön enemmistöä voidaan tarkastella sekä yhtiö- että konsernitasolla, mutta rajatulle henkilöpiirille, kuten avainhenkilöille suunnatut annit jäävät säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Seuraavat kysymykset jäävät kuitenkin epäselviksi:

- Voidaanko henkilöstön enemmistön käsitettä arvioida yhtiön sisällä toimialoittain, kuten henkilökunta-alennuksen myöntämistä koskevassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO:2017:50?
- Voidaanko henkilöstön enemmistöä koskevan vaatimuksen täyttymistä arvioida sivuliikkeen tasolla?
- Luetaanko enemmistöä laskettaessa henkilöstöön myös ne työntekijät, jotka jo omistavat yrityksen osakkeista vähintään 10 %:n suuruisen osuuden, eivätkä siten voi saada nyt ehdotettua veroetua henkilöstöannissa?

Tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi henkilöstön enemmistö olisi hyvä määritellä hallituksen esityksessä.

Keskuskauppakamari katsoo, että keskeisiä määritelmiä tulisi täsmentää hallituksen esityksessä tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi.

Vaatusuus uusien osakkeiden merkinnästä

Ehdotettua sääntelyä sovellettaisiin vain siltä osin, kun osakeannissa merkittäisiin uusia osakkeita. Esitysluonnoksen s. 5 todetaan, että TVL 66 §:n 1 momentin soveltumisen on verotuskäytännössä katsottu edellyttävän, että osakeannissa merkitään yhtiön uusia osakkeita, eikä säännös sovellu yhtiön luovuttaessa henkilöstölle alennettuun hintaan lunastamiaan tai hankkimiaan omia osakkeita. Vastaavasti esitysluonnoksen s. 24 perustellaan uusia osakkeita koskevaa vaatimusta verotuskäytännöllä.

Keskuskauppakamari katsoo keskusverolautakunnan ennakkoratkaisuun KVL 4/2020 (ei lainvoimainen) viitaten, että verotuskäytäntö on tulkinnanvaraista ja osittain vanhentunutta, eikä lainsäädäntöratkaisua voida perustaa pelkästään verotuskäytäntöön. Mainitussa tuoreessa

¹ Diaarinumero VH/572/00.01.00/2019.

keskusverolautakunnan ennakkoratkaisussa sillä, miten osakkeet ovat tulleet työnantajayhtiön haltuun, ei ollut merkitystä TVL 66.1 §:n soveltamisen kannalta.

Keskuskauppakamari katsoo, että ehdotetun TVL 66 a §:n sääntelyn tulisi soveltua myös yhtiön luovuttaessa henkilöstölle lunastamiaan tai hankkimiaan omia osakkeita.

Osakkeiden arvon määrittäminen

Esitysluonnoksen s. 9 mukaan ehdotetussa henkilöstöannissa muodostuisi ansiotulona verotettavaa etua vain siltä osin, kun osakkeiden merkintähinta alittaisi yhtiön nettovarallisuuteen perustuvan matemaattisen arvon. Lähtökohtaisesti arvona pidettäisiin yhtiön viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen perusteella varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain 9 §:n mukaan laskettua osakkeen matemaattista arvoa. Arvoa oikaistaisiin yhtiön tilikauden päättymisen jälkeen mahdollisesti sijoitettujen ja sieltä jaettujen varojen määrällä.

Keskuskauppakamari pitää ehdotettua osakkeiden arvostustapaa selkeänä ja yksinkertaisena. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan matemaattiseen arvoon perustuva arvostaminen vähentää listaamattoman yhtiön osakkeiden arvonmäärittämiseen liittyvää tulkinnanvaraisuutta.

Toisaalta työntekijän saaman veroedun määrän perustuminen työnantajayhtiön osakkeen matemaattiseen arvoon johtaa siihen, että työntekijän saaman veroedun määrä vaihtelee työnantajayhtiön taserakenteen mukaan. Näin ollen uusi sääntely voi olla epäedullisempi niille työntekijöille, jotka työskentelevät pääomavaltaisilla toimialoilla.

Keskuskauppakamari pitää ehdotettua osakkeen arvostustapaa perusteltuna arvonmäärittämisen selkeyden ja yksinkertaisuuden näkökulmasta.

Työnantajayrityksen osakkeiden merkitseminen konsernirakenteessa

Esitysluonnoksen mukaan nyt ehdotettu sääntely koskisi vain tilanteita, joissa työntekijä merkitsee työnantajanaan toimivan yhtiön osakkeita. Sääntely ei koskisi esimerkiksi tilanteita, joissa tytäryhtiön työntekijä merkitsisi saman konsernin emoyhtiön osakkeita. Rajausta perustellaan sillä, että toimenpiteen tulisi kannustaa nimenomaan työnantajayhtiön osakkeiden merkintään.

Keskuskauppakamari pitää tätä rajausta hankalana seuraavista syistä:

- Henkilöstön osakeomistus tytäryhtiöissä monimutkaistaisi konsernien omistusrakenteita ja päätöksentekoa.
- Henkilöstön osakeomistus tytäryhtiöissä voisi johtaa siihen, ettei konserniyhtiöiden välillä vallitsisi enää konserniavustuksen antamiseen vaadittua 90 %:n omistusosuutta.
- Henkilöstön osakeomistus tytäryhtiöissä voisi johtaa hankaliin tilanteisiin konsernisisäisissä järjestelyissä, joissa toimintoja ja työntekijöitä siirrettäisiin yhdestä juridisesta yksiköstä toiseen, ja työntekijöiden työsuhte omistettuun yhtiöön katkeaisi, vaikka työskentely konsernissa jatkuisi.
- Eri konserniyhtiöiden taserakenne saattaa vaihdella merkittävästi, mikä johtaisi vaihteluun konserniyhtiöissä työskentelevän henkilöstön saaman veroedun määrässä kunkin yhtiön taserakenteesta riippuen.
- Vastaavaa vaatimusta ei sisälly TVL 66 §:ään.

Keskuskauppakamari ehdottaa, että ehdotettu sääntely laajennetaan koskemaan samaan konserniin kuuluvan yhtiön osakkeiden merkintää.

Sääntelyn soveltaminen rajat ylittävissä tilanteissa

Esitysluonnoksen s. 11 mukaan sääntelyä sovellettaisiin ETA-alueella sijaitsevan ulkomaisen yhteisön työntekijöihin, käytännössä siis ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan työntekijöihin. Keskuskauppakamari katsoo, että sääntelyn soveltaminen ETA-alueella sijaitsevan yhteisön Suomessa työskenteleviin työntekijöihin on EU-oikeuden näkökulmasta välttämätöntä.

Sääntelyssä on kysymys portfolio-osakkeiden verokohtelusta, jonka EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu kuuluvan SEUT 63 artiklassa tarkoitetun pääomien vapaan liikkuvuuden soveltamisalaan. SEUT 63 artiklassa kielletään pääomanliikkeitä koskevat rajoitukset myös jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä. Keskuskauppakamari toteaa, että EU-oikeuden voitaneen katsoa edellyttävän sääntelyn soveltamisalan laajentamista myös kolmansissa valtioissa sijaitsevien ulkomaisten yhteisöjen Suomen kiinteän toimipaikan henkilöstöön.

Esitysluonnoksessa ei käsitellä tilannetta, jossa osa suomalaisen listaamattoman yhtiön henkilöstöstä työskentelee ulkomailla joko yhtiön ulkomaisessa sivuliikkeessä tai komennuksella. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan ehdotettu sääntely koskisi myös tällaisten ulkomailla työskentelevien työntekijöiden tekemiä osakemerkintöjä riippumatta siitä, olisiko osakkeita merkitsevä työntekijä Suomessa yleisesti vai rajoitetusti verovelvollinen.

Keskuskauppakamari katsoo, että sääntelyä tulisi laajentaa koskemaan myös ETA-alueen ulkopuolella sijaitsevan listaamattoman yhtiön Suomessa työskentelevää henkilöstöä. Hallituksen esityksessä tulisi todeta sääntelyn soveltuvan myös suomalaisen listaamattoman yhtiön ulkomailla sijaitsevan sivuliikkeen henkilöstöön.

Ehdotetun TVL 66 a §:n suhde TVL 66 §:ään

Esitysluonnoksen s. 10 mukaan säännöstä ei sovellettaisi siltä osin kuin verovelvollisen, hänen perheenjäsenensä tai heidän yhdessä omistamansa osuus suoraan tai välillisesti ylittää kymmenen prosenttia yhtiön osakkeista tai vastaavan osuuden yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Jos raja ylittyisi osakeannin seurauksena, sovellettaisiin matemaattista arvoa niihin osakkeisiin, jotka eivät ylitä säädettyä omistus- tai äänivaltaosuutta. Rajan ylittävät osakkeet arvostettaisiin käypään arvoon ja veronalaiseksi ansiotuloksi katsottaisiin merkintähinnan ja käyvän arvon välinen erotus.

Nykyisen TVL 66.1 §:n mukaan etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita on veronalaista siltä osin kuin osakkeen tai osuuden hinnasta saatu alennus on enemmän kuin 10 prosenttia osakkeen tai osuuden käyvästä hinnasta. Koska TVL 66.1 §:ssä ei ole asetettu vastaavaa 10 %:n omistusrajaa kuin ehdotetussa TVL 66 a §:ssä, Keskuskauppakamari katsoo, että TVL 66.1 §:n säännöstä voitaisiin soveltaa niihin osakkeisiin, joihin ehdotetun TVL 66 a §:n sääntely ei soveltuisi. Toisin kuin esitysluonnoksen sivulla 10 on todettu,

omistusrajan ylittävistä osakkeista saatu etu olisi tällöin TVL 66.1 §:n mukaisesti veronalaista vain siltä osin kuin osakkeen hinnasta saatu alennus olisi enemmän kuin 10 % osakkeen käyvästä hinnasta. Tämä tulisi selventää hallituksen esityksessä.

Esitysluonnoksen sivulla 10 todetaan, että muiden kuin listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotukseen sovellettaisiin edelleen nykyisiä TVL 66 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä. Tämä toteama voidaan ymmärtää myös siten, että nykyiset TVL 66 §:n 1 ja 2 momentin säännökset soveltuisivat jatkossa vain muiden kuin listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotukseen. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan esitysluonnoksessa ei ole tarkoitus rajata nykyisten TVL 66 §:n 1 ja 2 momentin säännösten soveltamisalaa muihin kuin listaamattomiin osakeyhtiöihin. Tämä olisi selvyuden vuoksi hyvä todeta hallituksen esityksessä.

Keskuskauppakamari katsoo, että nykyisiä TVL 66 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä tulisi soveltaa listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotukseen siltä osin, kuin ehdotetussa TVL 66 a §:n sääntelyssä asetetut rajat estävät TVL 66 a §:n soveltamisen osittain tai kokonaan.

Lopuksi

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että listaamattomien start up -yritysten henkilöstön osakeomistuksia edistetään verotuksellisin keinoin. Jos ehdotetun TVL 66 a §:n säännöksen soveltumisalan laajuus osoittautuu jatkovalmistelussa ongelmalliseksi, vaihtoehtoisesti Keskuskauppakamari katsoo, että henkilöstöannin veroetua voitaisiin kohdentaa Ruotsin mallia mukaillen aloitteleville start up -yrityksille. Ruotsin mallista poiketen henkilöstöantisäännös voitaisiin kuitenkin kohdentaa laajemmin tietyt kriteerit täyttävien yritysten henkilöstölle, jolloin vältettäisiin Ruotsissa soveltamisongelmia aiheuttanut sääntelyn kapea-alaisuus.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Anne Horttanainen
Varatoimitusjohtaja

Emmiina Kujanpää
Johtava veroasiantuntija